

Hotărârea CNCD privind asigurarea învățării limbii oficiale a statului în condiții de egalitate

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

HOTĂRÂREA din 5 mai 2006

COLEGIUL DIRECTOR

Președinte: Csaba Ferenc ASZTALOS
Membru: Dezideriu GERGELY
Membru: Gheorghe IONIȚĂ
Membru: Corina Nicoleta MACOVEANU
Membru: Mădălina Raluca ROȘU
Membru: Roxana Paula TRUINEA
Membru: Ana Monica VASILE

Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, întrunit în data de 5 mai 2006, a dezbătut petiția nr. 9055 din 14 decembrie 2005 formulată de următorii petenți: dl. Hantz Péter, Cluj-Napoca; dl. Kovács Lehel, Cluj-Napoca; dl. Péntek Imre, Cluj-Napoca; dl. Andrásy Árpád, Luduș; dl. András Szilárd, Cluj-Napoca; dl. Bodó Barna, Timișoara; dna. Csiki Emese, Odorheiu-Secuiesc; dl. Hatházi András; dl. Kónya-Hamar Sándor, Cluj-Napoca; dl. Lászlófy Pál István, Miercurea Ciuc; dl. Máté András Levente, Cluj-Napoca; dl. Muzsnay Csaba, Cluj-Napoca; dna. Palocsaz Kisó Kata, Cluj-Napoca; dl. Péntek János, Cluj-Napoca; dl. Szász Csaba; dl. Szilágyi Zsolt, Oradea; dl. Szilágyi Németh Sándor, Cluj-Napoca; dl. Sogór Csaba, Siculeni; dl. Toró Tiberiu; dl. Varga Attila, Satu-Mare; dl. Vekov Károly, Cluj-Napoca și dl. Wanek Franz-Wilhem, conexată cu petiția nr. 9195 din 23 decembrie 2005, având ca obiect metodologia de predare a limbii române pentru membrii minorităților naționale.

În fapt, petenții ne sesizează cu privire la faptul că elevii care frecventează unitățile de predare în limba minorităților naționale sunt dezavantajați cu ocazia participării la examenul de capacitate și la examenul de bacalaureat față de colegii lor care frecventează școlile cu predare în limba română. Astfel, în petiție se arată că, deși programa școlară a limbii și literaturii române pentru clasele I – IV este special stabilită pentru elevii care frecventează unitățile de învățământ în limba minorităților naționale [Legea nr. 84/1995 a învățământului, art. 120 alin. (1)], respectiv în clasele V – VIII învață din manuale special stabilite, la examenul de capacitate sunt evaluați conform unui barem comun, unic pe plan național. În liceele și școlile de specialitate în care se predă în limba maternă a minorităților naționale, limba și literatura română este predată după programa analitică destinată elevilor cu limba maternă română. În petiție se susține că această practică este incorectă din punct de vedere metodologic,

afectând în mod negativ eficiența însușirii limbii române. Petenții consideră că discriminarea constă în faptul că o limbă străină nu poate fi însușită și pretinsă la nivel de limbă maternă. Petenții consideră că metodele de evaluare duc la performanțe mai slabe și din cauză că admiterea în licee, școli de specialitate și facultăți se realizează pe baza notelor obținute la examenele de capacitate și bacalaureat, acești elevi fiind dezavantajați din start. Prin petiție se solicită stabilirea unor bareme de evaluare separate la examenele de capacitate și bacalaureat, în concordanță cu programa școlară specială adoptată pentru această categorie de elevi.

La dosar s-a anexat și o sesizare de la Uniunea Civică Maghiară, înregistrată cu nr. 1127 din 6 martie 2006, o sesizare de la Comisia de părinți a liceului Mikes Kelemen din Sf. Gheorghe, înregistrată cu nr. 9132 din 19 decembrie 2005, precum și o sesizare de la Grupul Parlamentar U.D.M.R., Camera Deputaților, înregistrată cu nr. 1074 din 2 martie 2006.

Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a solicitat un punct de vedere Ministerului Educației și Cercetării, prin adresa nr. 0097 din 9 ianuarie 2006. Ministerul Educației și Cercetării nu a răspuns solicitării Colegiului, motiv pentru care Colegiul a revenit cu adresa nr. 0913 din 22 februarie 2006. De asemenea, s-au solicitat puncte de vedere dlui. Liviu Papadima, decanul Facultății de Litere București (prin adresa nr. 0925 din 22 februarie 2006), dlui. Mircea Muthu, decanul Facultății de Litere Cluj-Napoca (prin adresa nr. 0924 din 22 februarie 2006), dlui. Nicolae Păun, președintele Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale, Camera Deputaților (prin adresa nr. 0927 din 22 februarie 2006), dlui. Marton Arpad, liderul Grupului Parlamentar UDMR, Camera Deputaților (prin adresa nr. 0922 din 22 februarie 2006), dlui. Varujan Pambuccian, liderul Grupului Parlamentar al Minorităților Naționale, Camera Deputaților (prin adresa nr. 0926 din 22 februarie 2006), dlui. Frunda Gyorgy, Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități, Senatul României (prin adresa nr. 0928 din 22 februarie 2006).

Prin adresa nr. 1310 din 15 martie 2006, Ministerul Educației și Cercetării a răspuns solicitării Colegiului Director, precizând următoarele:

- În România accesul la învățătură este garantat și se asigură șanse egale tuturor cetățenilor români, fără deosebire de naționalitate, sex, rasă, de condiție socială sau materială, de apartenență politică și religie. Statul garantează dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și de a putea fi instruite în această limbă conform art. 6 alin. (1) și (2) din Constituție.

- Legea română stabilește, în același timp, obligativitatea învățării limbii române, care este limba oficială, conform art. 13 din Constituție. Este, deci, obligația statului român de a oferi șanse egale, prin educație, tuturor cetățenilor săi, pentru ca aceștia să poată beneficia de toate oportunitățile pe care le oferă societatea românească.

- Legea învățământului nr. 84/1995, republicată cu modificările și completările ulterioare, în cadrul art. 120 alin. (1) precizează: „disciplina Limba română se predă în învățământul primar după programe școlare și manuale elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă. În învățământul gimnazial disciplina Limba și literatura română se predă după programe școlare identice cu cele pentru clasele cu

predare în limba română și manuale specifice. În învățământul liceal disciplina Limba și literatura română se predă după programe școlare și manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română”.

- În acord cu prevederile art. 120 alin. (1) din Legea învățământului nr. 84/1995 se precizează situația programelor de limba și literatura română pentru minoritățile naționale, pe cele trei trepte ale școlarizării.

Pentru învățământul primar:

- standarde curriculare de performanță comune la finele învățământului primar, pentru toți elevii, indiferent de naționalitate;

- programe școlare de Limba și literatura română, diferite pentru vorbitorii nativi și pentru cei care au altă limbă maternă decât româna, respectiv:

- programe școlare de Limba și literatura română pentru cls. I – IV, pentru școlile și secțiile cu predare în limba română;

- programe școlare de Limba și literatura română pentru cls. I – IV, pentru școlile și secțiile cu predare în limba minorităților naționale;

- manuale școlare alternative de Limba și literatura română, diferite pentru vorbitorii nativi și pentru cei aparținând minorităților naționale, elaborate pe baza programei școlare oficiale corespunzătoare.

Pentru învățământul gimnazial:

- standarde curriculare de performanță comune la finele clasei a VIII-a, pentru toți elevii, indiferent de naționalitate;

- programe școlare de Limba și literatura română comune pentru toți elevii, indiferent de naționalitate;

- manuale școlare alternative de Limba și literatura română, diferite pentru vorbitorii nativi și pentru cei aparținând minorităților naționale, elaborate pe baza programei școlare oficiale atât pentru vorbitorii nativi, cât și pentru cei aparținând minorităților naționale.

Pentru învățământul liceal:

- standarde curriculare de performanță comune pentru cele două niveluri ale învățământului liceal, pentru toți elevii, indiferent de naționalitate;

- programe școlare de Limba și literatura română comune pentru toți elevii, indiferent de naționalitate;

- manuale școlare alternative de Limba și literatura română, diferite pentru vorbitorii nativi și pentru cei aparținând minorităților naționale, elaborate pe baza programei școlare oficiale atât pentru vorbitorii nativi, cât și pentru cei aparținând minorităților naționale.

- Subiectele și baremele din cadrul examenelor naționale se realizează conform metodologiilor în vigoare, la toate disciplinele, pe baza programelor Testelor naționale și examenului de Bacalaureat, documente în acord cu programele școlare pentru diferitele discipline. Subiectele nu vizează doar conținutul unui manual anume. Manualul școlar este doar unul dintre suporturile didactice utilizate de profesori și de elevi, care ajută la parcurgerea programei școlare, prin însușirea de cunoștințe și formarea de competențe în raport cu standardele propuse.

• Conform art. 21 din Metodologia de organizare și desfășurare a testelor naționale, susținute în vederea accesului absolvenților clasei a VIII-a în clasa a IX-a a anului școlar 2006-2007, aprobată prin OMedC nr. 4871 din 31 august 2005, se prevede: „Testele naționale și baremele de evaluare și notare se elaborează în cadrul Serviciului Național de Evaluare și Examinare, ținând seama de următoarele cerințe:

a) să fie formulate clar, precis și în stricta concordanță cu programele școlare și cu programele de testare, valabile pentru desfășurarea testelor naționale 2006;

b) să aibă un nivel mediu de dificultate;

c) să permită efectuarea lor în 2 ore”.

• Articolul 25 din Metodologia de organizare și desfășurare a examenului de Bacalaureat – 2006, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4872005, se prevede la alin. (2): „Subiectele pentru probele de examen se realizează la Serviciul Național de Evaluare și Examinare și se stabilesc ținându-se seama de următoarele criterii:

a) să fie în concordanță cu programele școlare și cu programele de Bacalaureat aprobate și publicate de Ministerul Educației și Cercetării;

b) să fie astfel formulate încât tratarea lor să angajeze cât mai multe posibilități de analiza, de sinteză și de generalizare din partea candidaților;

c) să asigure o cuprindere echilibrată a materiei studiate, să aibă grad de complexitate corespunzător conținutului programelor școlare și programelor de Bacalaureat, pentru a fi tratate în timpul stabilit;

d) să permită tratarea lor în timpul acordat candidaților pentru rezolvare la probele scrise: 3 ore;

e) subiectele și baremele se vor elabora astfel încât să se asigure unitatea de evaluare la nivel național”, iar la art. 26: „(1) Subiectele pentru probele orale se elaborează la nivel național și cuprind teme (probleme) din programele pentru Bacalaureat. Tematica și cerințele detaliate/subiectele vor fi făcute publice și transmise inspectoratelor școlare cu cel puțin 15 de zile înaintea începerii probelor.

(2) Comisiile de examen vor asigura, prin profesorii examinatori, întocmirea biletelor de examen, în preziua începerii probelor orale.

(3) Subiectele de pe biletele de examen oral vor avea un grad de complexitate care să permită tratarea lor integrală în maximum 10-15 minute”.

• În mod particular, programele la disciplina Limba și literatura română, pentru Testele naționale și examenul național de Bacalaureat se elaborează pe baza programelor școlare și țin cont de standardele care urmează să fie atinse la sfârșitul fiecărui ciclu de învățământ. Având în vedere faptul că la sfârșitul clasei a VIII-a studiul limbii române s-a realizat pe baza unor programe școlare de Limba și literatura română comune pentru toți elevii, indiferent de naționalitate și că au fost proiectate să fie atinse standarde curriculare de performanță identice, programa pentru Testele naționale la disciplina Limba și literatura română este unică. În baza acestei programe unice sunt elaborate de către Serviciul Național de Evaluare și Examinare subiecte și bareme unice, conform Metodologiei de organizare și desfășurare a Testelor naționale, aprobată anual prin OMedC. În mod identic se prezintă și situația pentru subiectele și baremele de la disciplina Limba și literatura română de la Bacalaureat.

- În condițiile în care se constată necesitatea, pentru a contribui la asigurarea premiselor de calitate a procesului de predare – învățare a disciplinei Limba și literatura română în învățământul în limbile minorităților naționale, Consiliul Național pentru Curriculum poate oferi sprijin în două direcții, respectiv realizarea de materiale care să îi ajute pe profesorii de Limba și literatura română în proiectarea și desfășurarea activității de predare – învățare a disciplinei menționate și realizarea unor cursuri de formare a profesorilor care predau disciplina Limba și literatura română elevilor care aparțin minorității naționale. Consiliul Național pentru Curriculum își manifestă disponibilitatea de a avea întâlniri cu reprezentanți ai minorităților pentru a stabili împreună principiile de politică curriculară dezirabile în contextul dat. Pe de altă parte, indiferent dacă elevii lor sunt sau nu vorbitori nativi de limbă română, unitățile școlare care au constatat că obțin performanțe sub media națională la disciplina Limba și literatura română în cadrul testelor naționale și a examenului de Bacalaureat, au posibilitatea de a îmbunătăți aceste performanțe printr-o politică educațională adecvată, respectiv prin includerea în cadrul ofertei lor curriculare, prin intermediul curriculumului la decizia școlii, a unor ore suplimentare la disciplina Limba și literatura română.

COLEGIUL DIRECTOR

Examinând cererea petenților, dispozițiile legale incidente, constată că soluționarea petiției este de competența Consiliului conform H.G. nr. 1194/2001 privind organizarea și funcționarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, precum și în temeiul O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

Potrivit Colegiului Director următoarele prevederi din legislația internă sunt relevante în soluționarea prezentei petiții:

- Art. 13 din Constituția României:

„În România, limba oficială este limba română”.

- Art. 16 alin. (1) din Constituția României:

„Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”.

- Art. 32 alin. (1) din Constituția României:

„Dreptul la învățătură *este asigurat* general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instrucție și de perfecționare”.

- Art. 32 alin. (2) din Constituția României:

„Învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română. În condițiile legii, învățământul se poate desfășura și într-o limbă de circulație internațională”.

- Legea învățământului nr. 84/1995, republicată cu modificările și completările ulterioare, în cadrul art. 120 alin. (1):

„Disciplina Limba română se predă în învățământul primar după programe școlare și manuale elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă. În învățământul gimnazial disciplina Limba și literatura română se predă după programe școlare identice

cu cele pentru clasele cu predare în limba română și manuale specifice. În învățământul liceal disciplina Limba și literatura română se predă după programe școlare și manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română”.

De asemenea, Colegiul Director în soluționarea prezentei are în vedere prevederile O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, art. 14 din Convenția europeană a drepturilor omului, Protocolul nr. 12 la Convenția drepturilor omului privind interzicerea tuturor formelor de discriminare și jurisprudența Curții Constituționale din România și a Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg.

Colegiul constată că învățarea limbii oficiale a statului este un drept fundamental al fiecărui cetățean român raportat la dreptul la învățătură, ca drept general, potrivit interpretării art. 32 alin. (1) din Constituția României. Deși Constituția României în art. 13 nu prevede expres obligativitatea învățării limbii oficiale a statului, Colegiul consideră că pentru exercitarea în condiții egale a drepturilor și îndatoririlor fundamentale ale cetățeanului se impune însușirea cât mai aprofundată a acestei limbi de către toți cetățenii români.

Obligația principală de a asigura tuturor cetățenilor români șanse egale în învățarea limbii oficiale revine statului prin sistemul de învățământ organizat conform legii. În acest demers statul trebuie să distingă între cetățenii români aparținând minorităților naționale din România și cetățenii români majoritari.

Situația cetățenilor români aparținând minorităților naționale *este în mod sensibil diferită* în procesul de învățare a limbii oficiale a statului decât situația cetățenilor români majoritari. Colegiul identifică două diferențe principale, după cum urmează:

- cetățenii aparținând minorităților naționale nu sunt vorbitori nativi ai limbii oficiale a statului;
- în afara sistemului de învățământ majoritatea cetățenilor aparținând minorităților naționale nu dispun de aceleași posibilități de exercițiu și de utilizare a limbii oficiale a statului ca și cetățenii vorbitori nativi ai acestei limbi.

Colegiul apreciază că aceste situații sensibil diferite au fost luate în considerare doar în parte de legislația în vigoare în domeniu și de metodologiile de predare și evaluare a cunoștințelor de limbă română pentru persoanele aparținând minorităților naționale. Colegiul consideră că măsurile afirmative existente în acest domeniu nu sunt suficiente pentru asigurarea egalității de șanse a persoanelor aparținând minorităților naționale în dreptul lor de a învăța limba oficială a statului. Rezultatele și statisticile oficiale arată o medie de promovabilitate mai scăzută în rândul acestora, fapt ce poate avea consecințe negative în alte domenii ce privesc exercitarea în condiții egale a drepturilor fundamentale prevăzute în Constituția României și în legislația internațională la care România este parte.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, direct aplicabilă în sistemul român de drept, principiul egalității de șanse și al nediscriminării este încălcat și atunci când, în lipsa unei justificări obiective și rezonabile, statele nu aplică *un tratament diferit* persoanelor ale căror *situații sunt în mod sensibil diferite*, ca în speță (CEDO, 6 aprilie 2000, *Thlimmenos c/ Grece*, *Corneliu Bîrsan: Convenția Europeană a Drepturilor Omului – Comentată și adnotată*, p. 904).

Pentru stabilirea unei metodologii optime pentru predarea limbii oficiale a statului persoanelor aparținând minorităților naționale și pentru evaluarea corectă a acestor cunoștințe, considerăm că este necesară expertiza de specialitate.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 2 alin. (1) lit. a), d), e) și g) și art. 7 alin. (2) din H.G. nr. 1194/2001 privind organizarea și funcționarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării cu modificările și completările ulterioare, *cu unanimitate de voturi a membrilor prezenți la ședință*

HOTĂRĂȘTE:

1. Solicită Ministerului Educației și Cercetării înființarea unei Comisii de specialitate independente, care într-un *termen rezonabil* să formuleze propuneri de măsuri (cum ar fi modificarea legislativă și/sau schimbarea metodologiei de predare-evaluare etc.) privind asigurarea învățării limbii oficiale a statului în condiții de egalitate de către cetățenii români aparținând minorităților naționale. În demersul ei viitoarea comisie de specialitate independentă trebuie să ia în considerare în special următoarele:

- învățarea limbii oficiale a statului este un drept fundamental pentru fiecare cetățean român;
- *situația* cetățenilor români aparținând minorităților naționale *este în mod sensibil diferit* în procesul de învățare a limbii oficiale a statului decât situația cetățenilor români majoritari;
- cetățenii aparținând minorităților naționale nu sunt vorbitori nativi ai limbii oficiale a statului;
- în afara sistemului de învățământ majoritatea cetățenilor aparținând minorităților naționale nu dispun de aceleași posibilități de exercițiu și de utilizare a limbii oficiale a statului ca și cetățenii vorbitori nativi ai acestei limbi.

2. Prezenta hotărâre va fi comunicată tuturor părților, aplicarea acesteia urmează a fi monitorizată de Consiliu.

3. Prezenta hotărâre poate fi atacată în termen de 30 de zile la autoritatea emițentă potrivit art. 7 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

COLEGIUL DIRECTOR

Membru: Csaba Ferenc ASZTALOS

Membru: Corina Nicoleta MACOVEANU

Membru: Paula Roxana TRUINEA

Membru: Ana Monica VASILE

Data redactării: 17 mai 2006.